

Национален институт на правосъдието
“Повишаване капацитета на съдебната система и обучение по Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи в Националния институт на правосъдието”
Договор № 93-00-42/20.02.2013 НФМ 2009-2014

Правото на справедлив процес при наличие на наказателно обвинение

гр. София, 2013 г.

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Норвежкия финансов механизъм 2009-2014. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Националния институт на правосъдието и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Програмния оператор или на Донора.

Значението на член 6 и правото на справедлив процес

- Правото на справедлив процес е от основно значение за замисъла на ЕСПЧ като цяло.
- За разлика от останалите права по Конвенцията то е процесуална гаранция.
- Правото на справедлив процес защитава принципа на правовата държава, върховенството на закона и достъпа до правосъдие.
- Без чл. 6 би било невъзможно да бъдат прилагани и отстоявани материалните права по Конвенцията.

Ролята на съдиите за защита на правото на справедлив процес

- Да осигурят спазването на всички гаранции, заложи в чл. 6.
- Да гарантират, че обвиняемият е адекватно представяван.
- Да обезпечат особените нужди на уязвимите лица, които са заподозрени или обвиняеми в наказателно производство.
- Да гарантират спазването на принципа на равните процесуални възможности на страните.
- Да гарантират, че обвиняемият не е бил малтретиран.
- Да преценят допустимостта на доказателствата.
- Да осигурят подходящи средства и възможности за превод.
- Да отстояват презумпцията за невинност.
- Може да означава, че съдия може да откаже разглеждане на делото.
- Да тълкуват закона в съответствие с правата по Конвенцията.

Права по член 6

- Правото на справедлив процес по чл. 6 само по себе си е абсолютно право.
- Като процесуална гаранция то е обект на собствените си тълкувателни правила.
- Правата по чл. 6 са обект на определени ограничения или тълкувания.
- Нито едно от тези ограничения не трябва да възпрепятства правото на справедлив процес като цяло.
- То е обект и на строга проверка на необходимостта и пропорционалността. (*Ван Мекелен с/у Нидерландия (23.04.1997)*)

Член 6, т. 1 от ЕКПЧ

Всяко лице, при решаването на правен спор относно неговите граждански права и задължения или основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на справедливо и публично гледане на неговото дело в разумен срок, от независим и безпристрастен съд, създаден в съответствие със закона. Съдебното решение се обявява публично, но пресата и публиката могат да бъдат отстранявани по време на целия или на част от съдебния процес в интерес на нравствеността, обществената и националната сигурност в едно демократично общество, когато това се изисква от интересите на непълнолетните лица или за защита на личния живот на страните по делото или, само в необходимата според съда степен, в случаите, когато поради особени обстоятелства публичността би нанесла вреда на интересите на правосъдието.

Член 6, т. 1 от ЕКПЧ в наказателни производства

Кога има решаване на правен спор? Кога чл. 6, т. 1 е приложим в наказателния процес?

Какво е „наказателно обвинение“?

Какво е „независим и безпристрастен съд“?

Какво е „съдебен процес в разумен срок“?

Кога дадено дело може да се разглежда при закрити врата?

Има ли право на обжалване?

Права по член 6, т. 1: Какво е справедлив съдебен процес?

- Право на достъп до съд;
- Право на равни процесуални възможности на страните;
- Право на лично присъствие и на състезателен процес;
- Право на лично участие в съдебното заседание;
- Право на разкриване на относимите доказателства;
- Право на публично разглеждане на делото;
- Информирание за причините за обвинението.

Член 6: Специфични гаранции във връзка с наказателни дела

Член 6, т. 2

Презумпцията за невиновност

Косвени права в презумпцията за невиновност

- Правото да се запази мълчание;
- Правото срещу самоинкриминиране.

Член 6: Специфични гаранции във връзка с наказателни дела

Член 6, т. 2

- a) Право на незабавно информиране за обвинението;
- b) Достатъчно време и възможности за подготовка на защита;
- c) Право на правна помощ по избор;
- d) Право на участие в разпита на свидетелите;
- e) Право на преводач.

Член 6: Проблеми, произтичащи от правото на справедлив наказателен процес

- Уловки (подбуждане към престъпление от служител под прикритие);
- Незаконно получени доказателства;
- Имунитет в интерес на обществената и националната сигурност;
- Публичност в хода на досъдебното производство;
- Правата на жертвите;
- Определяне на наказанието.